

World. *Culture of Ukraine*. Scientific journal of the Kharkiv State Academy of Culture, Issue 71 (2021).

2. Kovalevskaya Tatyana. Mythological transhumanism in Russian culture. *Bulletin of Slavic Cultures*, 1 (39), 13–26 (2016).

3. Ferrando □Francesca. Humans Have Always Been Posthuman: A Spiritual Genealogy of Posthumanism. *Critical Posthumanism and Planetary Futures*. New Delhi: Springer India 243–256 (2016.)

4. Franssen Trijsje. Prometheus Redivivus. The Mythological Roots of Transhumanism. In: Sampanikou E. (ed.) *Audiovisual Posthumanism*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing 27–49 (2017).

5. Mayor Adrienne. *Gods and Robots: Myths, Machines, and Ancient Dreams of Technology*. Princeton: Princeton University Press (2018).

ВУЛИЧНІ КУЛЬТУРИ ЯК КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ СУЧАСНОГО МІСТА

Гурова Інна Володимирівна,

кандидат історичних наук,

*докторант кафедри культурології та філософської антропології,
Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова*

Виклики, які постали перед українським суспільством у першій чверті ХХІ століття і суспільні перетворення, які наразі відбуваються в Україні, потребують нових підходів до розуміння ролі культури та аналізу нових культурних практик та їх ролі у трансформаційних та модернізаційних суспільних процесах.

Останнім часом поняття «культура» все більше стає функціональним, тобто розуміється як процес, як фактор розвитку суспільства і людини. А якщо культуру визначати в антропологічному сенсі як увесь спосіб життя суспільства, то з цього постулату випливає, вона твориться у процесі комунікації між членами цього суспільства і її наслідком є створення, поширення і засвоєння текстів культури, існування культурних практик та інституцій [1, 59].

Культурні практики як поняття популярної культури започаткували дослідники британського напрямку в культурології, який отримав назву Cultural Studies (Річрд Хогарт, Реймонд Вільямс, Стюарт Гол, Джон Фіске та ін.). Вони ж запропонували нову методологію дослідження культури, яка, з одного боку, усувала бінарну опозицію культури «елітарна-масова», і простежували її як складний суспільний процес, а з іншого боку, культура осмислювалась не як галузь суспільної діяльності, а важливий культурний простір, що продукує значення, цінності і смисли. Культура – це те, чим просякнуті всі соціальні практики в суспільстві, вона є їхнім комунікативним ядром.

У культурологічному дискурсі України проблеми функціонування популярної культури та культурних практик почали досліджувати відносно недавно, але вже склався певний напрям дослідження цієї проблематики

в НПУ імені М.П.Драгоманова, в межах якого культурні практики розкладаються як одна з форм соціального досвіду, як частина повсякдення і способу життя сучасної людини, як співтворчість фахівців та аматорів у певній галузі [2,3,4].

Одним із різновидів нових культурних практик є вулична культура. Поняття «вулична культура» ще не знайшло свого місця у наукових дослідженнях та словниках і перебуває у стадії становлення. Електронні видання, що розповідають про міську культуру в українському сегменті Інтернету («БЖ», «The Villfge» та ін.) визначають вуличну культуру (урбан культура, паблік арт) як *спосіб і свободу самовираження сучасної молоді в умовах міського простору, як філософію формування креативної особистості, яка здатна змінити місто, адже кожен може реалізуватися у будь-якій формі вуличної культури в своєму дворі, на своїй вулиці, у своїй школі, в парку свого міста* [5].

«Вулична культура», коли застосовується це поняття в однині, то воно означає як узагальнене поняття міської культурної форми самовираження людини, яка народжена з об'єднань молоді на вулицях міста. Вона здебільшого виростає з міських низів, зі спальних районів, у яких мало звичних культурно-мистецьких закладів (театрів, виставкових залів, кінотеатрів, музеїв тощо), бо вони розташовані переважно у центрі. Так, у Харкові відкрито вже три урбан-парки у спальних районах, які стали центром тяжіння для місцевих громад.

Водночас, коли вживається поняття у множині, як «вуличні культури», то тоді до його змісту входять усі можливі різновиди діяльності людей, що пов'язані спільними поглядами та інтересами, який можемо визначити як субкультури. Кожна з таких субкультур утворюється навколо добровільних об'єднань і має власне уподобання чи захоплення, визначає стиль мислення і життя її учасників. Такі вуличні культури можна розподілити за кількома напрямками: *спортивно-рухові* (стрітбол, стріт футбол, паркур, стріт воркаут, скейтбордінг, роллерблейдінг, bmx (райдери), трюковий самокат тощо), *музично-танцювальні* (брейкінг, емсі фрістайл, хіп хоп фрістайл, хіп хоп хорео, репери, денс холл, крапп, вікінг, локінг, хаус, бітбокс, діджеїнг, баттловий діджей, паті діджей, тернтаблізм, скрейч, бітмейкінг, папінг тощо); *модної індустрії* (стритвери, снікер культура); *стріт-арт* (графіті, постери, трафарети), *вуличного мистецтва* (вуличні театри, анімації у просторі міста, виставки тощо).

Вулична культура як і будь-які інші культурні практики народжується з творчості непрофесійних митців в атмосфері креативу та в умовах відсутності доступу до реалізації ініціатив у традиційних закладах культури. Це відбувається тому, що як зазначав Дж.Фіске, один із представників Cultural Studies, практики популярної культури реалізуються через творче використання «слабких» ресурсів, які надає система влади. У роботі «Розуміння популярної культури», дослідник стверджує, що в епоху індустріалізації й урбанізації, можновладці намагалися приборкати або надати поважності та респектабельності тілесним задоволенням, які розглядалися як загроза соціальному порядку, адже в атмосфері карнавальності, святкового світу відсутні будь-які ознаки соціальної ієрархії. Але сліди карнавального присутні і у практиках сучасної популярної культури. Вуличні культури можна схарактеризувати як такі,

що протистоять соціально-культурним інституціям, адже формуються поза їхнім впливом самостійно та без фінансових інвестицій та іншої підтримки. Так, у Дніпрі популярною культурною практикою стріт-арту став арт-проект «Слово на стіні», започаткований у 2016 році. Творці цієї ініціативи, Теплякова Анастасія та Яворська Євгенія визначили його місію як «поширення української літератури Придніпров'я шляхом нанесення цитат із творів українських письменників» [6]. У такий спосіб відбувається популяризація творчості поетів та прозаїків, уродженців цього краю: Олеса Гончара, Валер'яна Підмогильного, Олекси Тихого, Володимира Сіренка, Наталки Нікуліної, Ганни Світличної, Михайла Чхана, Миколи Чернявського та ін.

Ще один приклад вуличних культур являє собою Харківський «Центр вуличних культур», який діє за ініціативи Єгора Матюхіна з 2016 року і займається популяризацією вуличної культури серед широких верств населення. Центр займається розвитком вуличних культур переважно спортивно-рухового спрямування. Зокрема, у жовтні 2020 року відкрито вже третій урбан парк, розташований на бульварі Юр'єва. Він складається із семи локацій: стрітбол, стріт-воркаут, панна-корт для вуличного футболу, корт для вуличного футболу 3х3, паркур-траса, скейт-парк і памп-трек. Тут пов'язані один з одним практично всі види вуличних культур. Кожна локація проєктувалася людьми, які цим займаються: паркур-траса – паркур-атлетами, стрітбольний корт – Українською стрітбольною лігою, стріт-воркаут – командою Barstylers [7].

У 2020 році Є.Матюхін вів переговори з Українським культурним фондом (УКФ), результатом яких стало офіційне визнання на державному рівні вуличної культури як частини національної культури та оголошення лота «Вуличні культури» в межах грантової програми «Культура плюс».

Отож, вуличні культури започатковуються, розвиваються, змінюються та набувають нового сенсу на вулицях міста. Вони є частиною всієї створеної людиною культури, проте у межах більшого суспільства з відмінними від нього стандартами та моделями поведінки. Наявність у суспільстві великої кількості культурних практик, включно з діяльністю субкультур свідчить про демократичність цього суспільства, яке дає змогу людям творчо розвиватись та реалізовувати свої потреби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Гриценко О.* Культурний простір і національна культура: теоретичне осмислення та практичне формування: монографія. Київ: Інститут культурології НАМ України, 2019. 256 с.
2. *Меднікова Г. С.* Концепт «культурні практики» та його роль у трансформації сучасної культури. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. 2017. Вип. 37 (50). С. 30–39;
3. *Русаків С. С.* Масова та популярна культура: спільне та відмінне. Гілея. 2011. Вип. 49. С. 326–33;
4. *Гурова І.В.* Кулінарні практики в контексті дослідження популярної культури: український досвід // Філософія подієвої культури: теорія і практика: матеріали Всеукр.наук.-практ. конф. (Київ, 26-27 березня 2020 р.) Київ: КНУКіМ, 2020. 186 с. С. 50-52.
5. *Склярєва В.* Про вуличні культури на мапі України// Електронний документ. Режим доступу: <https://uaculture.org/texts/pravo-na-misto/>
6. *Піскун В.* Дніпровський стріт-арт «Слово на стіні». Електронний документ. Режим доступу: https://www.dnipro.librdp.ua/Slovo_na_stini
7. У Харкові відкрили найбільший у світі урбан-парк. Електронний документ. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3119320-u-harkovi-vidkrili-najbilsij-v-ukraini-urbanpark.html>